

Tillväxten är beroende av lokal välfärdsproduktion

12 december 09:45 2012

De stora exportföretagen spelar en central roll i skapandet av resurser för den svenska välfärden. Men alltför ofta förbises och underskattas kommunernas roll som skapare av grunden för tillväxt.

Ofta framhålls de stora exportföretagens betydelse för ekonomiska utvecklingen i Sverige och därmed möjligheten att utveckla vårt välfärdsystem. Detta är sant, men inte hela sanningen. Utan kommunernas verksamheter hade Sverige varit annorlunda. Alltför ofta underskattas kommunernas roll som skapare av grunderna för tillväxt. Kommunal utbildning ger företagen kunnig arbetskraft och förser samhället med entreprenörer. Kommunal barnomsorg har ökat förvärvsfrekvensen markant, något som är extra viktigt

när vi inser att fler måste arbeta längre för att klara framtiden. Landstingens sjukvård ser till att medborgarna kommer tillbaka till arbete så snart som möjligt.

Kommunerna svarar dessutom för över hälften av alla offentliga investeringar. Dessa infrastrukturinvesteringar ger direkt jobb till byggföretag och andra, samt ger, i ett längre perspektiv, bättre förutsättningar för företag att verka på orten.

Den demografiska utvecklingen innebär att vi får en allt äldre befolkning och en allt större andel av befolkningen kommer att stå utanför arbetskraften. Allt färre ska betala för äldreomsorg och sjukvård för allt fler. Detta kommer att sätta press på landstingens och kommunernas ekonomi i en situation där skattehöjningar blir allt svårare att genomföra.

Sverige är det EU-land som urbaniseras snabbast. Fler och fler flyttar från små glesbygdskommuner till regioncentra eller till storstäderna. Eftersom företrädesvis unga flyttar från glesbygden, blir problemen inom vård och omsorg relativt sett större än i övriga landet. Det innebär också svårigheter att rekrytera personal till kommunerna. I inflyttningskommunerna uppstår mycket stora investeringsbehov, främst för bostäder, kommunikationer, barnomsorg och skolor. Denna utveckling skapar ett tvådelat Sverige, där både ut- och inflyttningskommuner upplever en press på budgeten.

Det blir allt viktigare att diskutera den långsiktiga finansieringen av den svenska välfärden och därmed hur kommunerna och landstingen, som ansvarar för vård, skola och omsorg, ska ges bättre förutsättningar att klara sina uppgifter.

Vi har noterat att det har genomförts eller pågår omfattande reformarbeten i våra nordiska grannländer när det gäller att rusta kommunerna inför framtidens utmaningar. Det är dags för ett helhetsgrepp också i Sverige. Detta har vi pekat på i den bok *Kommunala vägval* (Nya Doxa) som vi publicerar i dagarna.

Vad bör man då göra för att möta framtidens utmaningar? Vi har naturligtvis inte alla svaren, men vi tycker till exempel att staten bör bli betydligt aktivare när det gäller kommunernas utveckling. Många kommunpolitiker, som värderar det kommunala självstyret högt, efterlyser mer av statliga initiativ för att utveckla den lokala välfärdsproduktionen. Vi har under de senaste åren blivit frånsprungna av Danmark och Finland, som genomfört omfattande kommunreformer.

Regering och riksdag bör:

- * Ge incitament och underlätta interkommunal samverkan och kommunsammanslagningar.
- * Höja statsbidragen och återgå till generella statsbidrag.
- * Ta ett större finansiellt ansvar för skatteutjämningsystemet.
- * Ge de lokala politikerna mer makt över de skattepengar som går till privata utförare; ökad insyn, möjlighet att begränsa vinstuttag med mera.
- * Ta initiativ till att inrätta ett institut för utveckling av den lokala välfärdsproduktionen;

Kommunerna måste också dra sitt strå till stacken genom att:

- * Svvara upp mot höga krav på effektiviseringar av sin verksamhet. Styrning och, framför allt, uppföljning måste bli bättre.
- * Samarbeta med andra kommuner och överväga sammanläggning där så är möjligt och lämpligt.
- * Förbättra upphandlingen och uppföljningen av privata utförare. Kommunerna måst ta ansvaret för att den upphandlade verksamheten håller rätt kvalitet.

Kommuner och landsting står inför gigantiska utmaningar. Utan ökade tillskott från staten och ett effektiviseringsarbete i kommunerna riskerar deras viktiga tillväxtfrämjande verksamheter, som skola, barnomsorg och infrastrukturinvesteringar att bli undanträngda. Vi tror fullt och fast att det går att klara dessa utmaningar om kommunerna ges de rätta förutsättningarna. Det behövs ett helhetsgrepp över den kommunala verksamheten.

Sören Häggroth, utredare, fd statssekreterare
Lars M Andersson, fd vd Kommuninvest